

Særutskrift

Arkivsak: 09/2245

Saksbehandler Jan-Erik Tveten

Arkiv nr. V60

Utvalg	Saknr	Møtedato
LANDBRUK-, PLAN OG TEKNIKKUTVALGET	40/09	10.12.2009

HØRING -FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN **Arkivsak 09/2245 Løpenr 12043/09**

Vedlegg:

1. Høringsbrev fra Landbruks og matdepartementet, datert 14.09.2009
2. Lov om jord (jordlova) med mer – Endringsforslag

Utrykt vedlegg: Rapport – vernehjemmel i jordlova Statens landbruksforvaltning
http://www.regjeringen.no/pages/2240735/SLFs_rapport_Vernehjemmel_i_jordlova_15030.pdf

Saksopplysninger:

Landbruks og matdepartementet har 11.09.2009 sendt ut på høring et forslag om endringer i Jordloven som innebærer ett forslag om å innføre en vernehjemmel i forhold til den mest verdifulle dyrka jorda.

Bakgrunnen for forslaget er en erkjennelse av at dyrka jord er en ikke-fornybar ressurs som det er ønskelig å gi et sterkere vern. Samt at departementet mener å se at de signaler som tidligere har vært sendt kommunene vedrørende jordvern ikke i tilstrekkelig grad har blitt tatt til følge gjennom konkrete handlinger.

Regjeringen har som målsetting å halvere den årlige omdisponeringen av den mest verdifulle dyrka marka innen 2010. På bakgrunn av beregninger av 10 års gjennomsnitt fra 1993 til 2003 utgjør dette maksimalt 5700 dekar som årlig kan omdisponeres til andre formål enn landbruksproduksjon.

SSB's statistikk på området for 2008 viser at det ble bygd ned 7900 dekar fulldyrket mark. Tallene fra tidligere år varierer, men er gjennomgående høyere enn 5700 dekar pr. år. De siste årene er det sett en synkende tendens, men det er fortsatt et stykke igjen til målet er nådd. Variasjonene mellom år er store, og trolig er heller ikke innrapporteringene til KOSTRA gode nok i en del tilfeller.

På bakgrunn av denne situasjonen og rapporten „Klimaskifte for jordvern” fra 2008 fikk Statens Landbruksforvaltning (SLF) i desember 2008 i oppdrag av Landbruks- og matdepartementet (LMD) å utrede mulighetene for en hjemmel i Jordloven om varig vern av den mest verdifulle dyrka jorda.

SLF har vurdert dagens lovverk dithen at det ikke noe sted finnes hjemmel for å verne dyrka mark med sikte på å sikre og videreføre matproduksjon. SLF hevder at en hjemmel for vern av den mest verdifulle dyrka marka vil kunne hindrer fremtidig nedbygging. Og derigjennom

sikre at de mest verdifulle og mest utsatte matproduksjonsområdene i Norge kan bevares og drives som nå også i fremtiden.

For å nå målsettingen om maksimalt 5700 dekar omdisponert årlig, er det forslag om en rekke endringer i dagens lovverk.

LMD ber høringsinstansene om å gi tilbakemeldinger på følgende:

1. Kongen får i ny § 8b i Jordlova myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som jordvernområder. Dette innebærer at jordbruksdriften i verneområdene videreføres som før.
2. Anledningen til å omdisponere og fradele dyrka jord på eiendommer i jordvernområdene blir innskrenket, jf. Jordloven - ny § 8c, bl.a. foreslås det endrede og strengere kriterier for dispensasjon.
3. Myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen – klageinstans er SLF.
4. Vernet skal gjelde verdifull dyrka mark, dvs. at arealenes kvalitet og egnethet for produksjon av matkorn er et vesentlig kriterium for mulig vern.
5. Arealene bør være av en viss størrelse og mest mulig sammenhengende.
6. At det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven trer i kraft.
7. Verneprosesser settes deretter i gang for enkeltstående områder.
8. Fylkesmannen fremmer forslag ovenfor SLF, som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern.
9. Det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg.
10. De strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt Statens Landbruksforvaltning har fattet vedtak om oppstart av verneprosess.

I tillegg til de ovenforstående punkter ber departementet høringsinstansene om å vurdere følgende punkter:

1. Hva slags areal skal kunne vernes
2. Avveining mot andre samfunnsinteresser
3. Forholdet til allerede gitte tillatelser og vedtatte arealplaner
4. Virkning av vernevedtaket – dispensasjon
5. Prosess
6. Tiltak ved igangsatt saksbehandling, men før endelig vernevedtak er fattet
7. Øvrige korrigeringer
8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsfristen er satt til 10.01.2010. Høringssvaret sendes Landbruks og matdepartementet.

Administrasjonens vurdering:

Kommunen har fått til høring et forslag om hjemmel i jordlovens § 8 om å åpne for muligheten av varig vern av den mest verdifulle dyrka jorda. Høringsfristen er satt til 10. januar 2010. Innledningsvis er det nødvendig å komme med noen kommentarer til tidspunktet for utsendelse og svarfrist på høringen. Innføring av en varig vernehjemmel er et betydelig

inngrep i den lokale sjølråderetten og i lokaldemokratiet. For å sikre at alle parter har fått tilstrekkelig tid til å vurdere fordeler og ulemper av forslaget bør høringsperioden forlenges. Det er viktig at spørsmålet om mulig vernehjemmel i Jordloven får den oppmerksomhet det faktisk fortjener. Med bakgrunn i dette forhold ber vi om at Landbruks og matdepartementet vurdere fristen for høringssvar på nytt.

Kommunen deler departementets bekymring for den høye omdisponeringstakten som foregår rundt om i kommunene, og vi ser at det er nødvendig med en endring, når målet er å sikre de mest produktive jordbruksarealene i et langsiktig perspektiv. Men vi er noe usikre på om det er riktig å gå direkte på en vernehjemmel. Overordnede myndigheter har allerede i dag betydelige virkemidler som kan benyttes for å verne om den mest verdifulle jorda. Både Jordloven og Plan og bygningsloven har regler som kan benyttes i større grad for å påse at den nasjonale politikken følges opp i lokal arealforvaltning. At det likevel skjer en årlig omdisponering av dyrka jord i et betydelig omfang tyder på at dagens bruk av eksisterende virkemidler ikke utnyttes fullt ut. Dersom kommunene likevel ikke klarer å verne dyrka og dyrkbar mark kan myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling plasseres hos Fylkesmannen uavhengig av om det opprettes jordvernområder.

Departementet ber kommunen om å ta stilling til store og kompliserte spørsmål som SLF har brukt mye tid og ressurser på å utrede. Da er det beklagelig at SLF ikke er mer tydelig i sine anbefalinger.

Selv om det er dette Landbruks- og matdepartementet ber om høringsinstansens synspunkter på, ville det vært nyttig å ha noen flere og tydeligere signaler å forholde seg til, for eksempel:

- hvilke arealer er det tale om å verne?
- hvilke vurderinger skal legges til grunn for vern?
- hvor store arealer totalt sett tenkes det å verne?
- hvor store sammenhengende arealer tenkes det å verne?

Med utgangspunkt i det som ligger i utredningen fra SLF vil vi tro at områder i Rakkestad kommune vil kunne være aktuelle som jordvernområder, men det fremkommer ikke klart av utredningen at det faktisk er slik og hvilke størrelser vi her snakker om.

Dersom man går innfor å innføre en hjemmel i Jordloven med mulighet for varig vern av den mest verdifulle jorda, er dette grep som kan gi store samfunnsmessige konsekvenser og som vil legge føringer på utviklingsmulighetene i de kommuner som berøres. For å få til gode, helhetlige løsninger som ivaretar kommunens behov for utvikling, samtidig som den mest produktive jorda vernes, er det av stor betydning at prosessen som nyttes både er ryddig og gir partene tilstrekkelig med tid til å vurdere saken skikkelig. SLF sier at det skal legges til rette for gode medvirkningsprosesser hvor grunneiere, planmyndigheter og andre får mulighet til å uttale seg. Reell medvirkning i prosesser er mer omfattende og forpliktende enn uttalerett, og en god medvirkningsprosess baserer seg på gjensidig tillit og dialog gjennom hele prosessen.

Utredningen fra SLF konsentrerer seg om den mest verdifulle dyrka jorda i pressområdene. Rapporten nevner ikke de totale jordarealene eller det potensiale som ligger i de dyrkbare områdene som i vår del av landet utgjør betydelig areal. Bare i Rakkestad er det i følge ”Ressursoversikt fra Skog og Landskap 03/2008 ca 18 000 dekar som kan nydyrkes, hvorav myr utgjør 7 100 daa. Da er ikke myr medregnet. En betydelig andel av disse arealene er lønnsomme å dyrke opp. Det er en svakhet ved utredningen at dette ikke er et tema, selv om

rapporten "Klimaskifte for jordvernet 2008" heller ikke har fokus på dette. I et langsiktig perspektiv er det de samla jordressursene som er mest interessante, selv om en i dag har fokus på de områder som er mest utsatt for nedbygging.

Utredningen fra SLF legger opp til en omfattende prosess for å gjennomføre et vernevedtak. Dette bør bidra til å sikre at man får belyst hvert enkelt vedtak godt, men det fører også til at særlig Fylkesmannen, men også kommunene vil kunne få et betydelig merarbeid knyttet til disse prosessene. Det forutsettes derfor at det ved en eventuell innføring av en vernehjemmel vil følge med tilstrekkelige ressurser fra statlig hold for å gjennomføre prosessene på en skikkelig måte.

KONKLUSJON:

Rådmann er opptatt av og ønsker å ha et sterkt vern av dyrka og dyrkbar mark som matproduserende arealer. Samtidig er vi noe tvilende til at innføring av en jordvernhjemmel vil løse utfordringene med nedbygging av den mest verdifulle dyrka marka i landet. En slik vernehjemmel er kun tenkt å verne den mest utsatte dyrka marka i områder med utbyggingspress. Dette gir et noe smalt fokus.

Rådmannen mener det er viktigere se på ressursene av dyrka og dyrkbar mark som en helhet og i et langtidsperspektiv. Dette bør det legges større vekt på, og det kan skje gjennom eksisterende lovverk.

Dersom en vernehjemmel vedtas er det av avgjørende betydning at verneprosessen involverer alle parter og hvor medvirkningsmulighetene er reelle.

Rådmannens innstilling:

Rakkestad kommune er positive til at jordvernet i Norge får en betydelig sterkere stilling enn det som praktiseres i dag, og at det vurderes å ta i bruk nye virkemidler for å få dette til.

Departementet har bedt om innspill i prosessen og Rakkestad kommune ønsker å påpeke følgende viktige momenter i det videre arbeid:

- Høringsfristen bør forlenges slik at alle involverte instanser får bedre tid til å arbeide med problemstillingene som forslaget reiser.
- Utredningen fra SLF er uklar på en del områder, slik at det er vanskelig å ta konkret stilling til sentrale elementer i utredningen.
- I det videre arbeid med å sikre jordressursene i landet bør også den dyrkbare marka vies større oppmerksomhet enn det som fremkommer av utredningen fra SLF.

- Det må, dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, legges mye arbeid i å sikre gode, reelle medvirkningsprosesser for alle involverte parter i hver enkelt vernesak.

LANDBRUK-, PLAN OG TEKNIKKUTVALGETs behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

LANDBRUK-, PLAN OG TEKNIKKUTVALGETs vedtak:

Rakkestad kommune er positive til at jordvernet i Norge får en betydelig sterkere stilling enn det som praktiseres i dag, og at det vurderes å ta i bruk nye virkemidler for å få dette til. Departementet har bedt om innspill i prosessen og Rakkestad kommune ønsker å påpeke følgende viktige momenter i det videre arbeid:

- Høringsfristen bør forlenges slik at alle involverte instanser får bedre tid til å arbeide med problemstillingene som forslaget reiser.
- Utredningen fra SLF er uklar på en del områder, slik at det er vanskelig å ta konkret stilling til sentrale elementer i utredningen.
- I det videre arbeid med å sikre jordressursene i landet bør også den dyrkbare marka vies større oppmerksomhet enn det som fremkommer av utredningen fra SLF.
- Det må, dersom det vedtas å innføre en vernehjemmel i Jordloven, legges mye arbeid i å sikre gode, reelle medvirkningsprosesser for alle involverte parter i hver enkelt vernesak.

Melding om vedtak:

Sendt saksbehandler Jan-Erik Tveten for videre behandling.